

hujus sacramenti Pœnitentiæ. *Communis.*

* An autem peccata mortalia commissa in ipsa susceptione baptismi, sive peccatum fictionis, ut vocant theologi (quod est illud quo quis adultus sine debito dolore peccatorum a se commissorum ad baptismum forte accedit, vel accedit cum voluntate aliquod peccatum mortale committendi) sit etiam materia hujus sacramenti pœnitentiæ, adeoque in confessione sacramentali explicanda, non audeat affirmare Ligorius, lib. vi, n. 427, sed pro parte affirmativa stant mordicus Tamburinus, lib. v, cap. 1, n. 2; Felix Potestas, in *Exam. confess.*, tom. I, part. iv, n. 3039; Suarez, alique multi cum S. Bonaventura, D. Thoma, et S. Augustino, apud Ligorium, *loc. cit.**

(15. Materia remota sacramenti pœnitentiæ est duplex, videlicet necessaria, et sufficiens. Materia remota *necessaria* est omne peccatum mortale post baptismum commissum, et nunquam legitime confessum et absolutum. *Communis.* (16. Materia remota *sufficiens* est omne peccatum veniale, vel mortale jam rite confessum et absolutum. *Communis.*

(17. Quod peccata jam rite confessa et absoluta sint materia sufficiens sacramenti Pœnitentiæ, possintque denuo fructuose confiteri, et subijci clavibus Ecclesiæ, ultra praxim communem piorum hominum sæpe sæpius peragentium confessiones, tum generales, tum certorum particularium peccatorum jam rite confessorum, et absolutorum, habetur expresse in Extravaganti *Inter communes*, incip. *Inter cunctas*, § *Cæterum*, De privilegiis, ibi: « Cæterum licet, sicut prædicatur, de necessitate non sit iterum eadem confiteri peccata, tamen, quia propter erubescendum, quæ magna est pœnitentiæ pars, ut eorundem peccatorum iteretur confessio, reputamus salubre. »

(18. Non valet dicere, quod peccata jam rite confessa, et absoluta, et consequenter remissa non possunt iterum confiteri, ut absolvantur seu remittantur, cum non amplius exstet, quid absolvatur et remittatur. Non valet, inquam, quia de ratione sacramenti per se remissivum peccatorum, et collativi gratiæ, non est quod actu semper remittat peccata, sed quod per se conferat gratiam sanctificantem, quæ ex natura sua est remissiva peccati, si nondum fuisset remissum, ut patet in peccatore jam ante confessionem sanctificato per veram contritionem, ubi, licet sacramentum Pœnitentiæ tunc nihil remittat, confert tamen gratiam natura sua remissivam peccati, si nondum remissum esset; et tale peccatum mortale jam ante confessionem deletum per veram contritionem, adhuc est materia non solum sufficiens, sed etiam necessaria sacramenti Pœnitentiæ secundum omnes; adeoque a fortiori peccatum mortale jam rite confessum et remis-

(44) E. R. Si peccata mortalia dubia non includant certum peccatum veniale: scilicet si peccata dubia sint tam in ratione peccati mortalis, quam in ratione peccati venialis, tunc recte procedit do-

sum erit materia sufficiens remota, si nova accedat materia proxima, nempe nova dispositio pœnitentis, scilicet novus dolor, et nova confessio ejusdem: et sic, quamvis sacramentum Pœnitentiæ non sit in tali casu remissivum peccati, cum non adsit; nec collativum primæ gratiæ sanctificantis, cum jam adsit; est tamen remissivum peccati, si adesset, et collativum gratiæ secundæ, seu augmenti prioris gratiæ jam receptæ, et remissivum pœnæ temporalis debitæ peccatis jam antea remissis; idque ex opere operato, et virtute sacramenti, et non solum ex opere operantis, seu novæ dispositionis, doloris, erubescentiæ, aliorumque actuum pœnitentis, per quos justus meretur gratiæ augmentum, et remissionem pœnæ temporalis. Sic communis doctorum cum S. Tho., in 4, dist. 17, qu. 3, art. 3.

(19. Dictæ materiæ necessariae et sufficienti solet addi tertia materia remota, scilicet materia *necessaria*, sed *non sufficiens*; et pro tali materia assignantur peccata mortalia dubia, quæ quidem sunt materia *necessaria*, quia sunt necessario aperienda in confessione, at non sunt materia *sufficiens*, quia sola peccata dubia sine additione materiæ certæ non sufficiunt pro obtinenda absolutione absoluta. Unde si daretur casus quod aliquis non haberet materiam certam præteritam, nec jam confessam et absolutam, quam adderet, tunc posset solum ei impendi absolutio conditionata, cum non possit dari sententia absoluta et certa pro peccato dubio, sed solum dicta absolutio conditionata, quia sic consuleretur et salutem animæ pœnitentis et reverentiæ sacramenti, cujus vitaretur irreverentia, quæ posset oriri ex periculo quod pœnitens careret materia supra quam caderet absolutio sacramentalis: et sic sacramentum esset nullum (44).

(20. Forma sacramenti Pœnitentiæ sunt verba absolutionis a sacerdote prolata, scilicet illa: *Ego te absolvo a peccatis tuis*, vel alia æquipollentia actum judiciale sententiæ absolventis sufficienter exprimentia; habetur ex concilio *Florentino*, in *decreto Unionis*, ubi dicit: « Forma hujus sacramenti est: *Ego te absolvo*, » etc., et ex Tridentino, sess. xiv, c. 3, ubi dicit: « Docet præterea sancta synodus, sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipua ejus vis sita est, in illis ministri verbis positam esse: *Ego te absolvo*, » etc. Quibus quidem de Ecclesiæ sanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur; ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant, neque ad ipsius sacramenti administrationem sunt necessariae.

(21. Licet speculative loquendo sola illa duo verba *Absolvo te*, vel æquivalentia, sint de essentia formæ absolutionis, ac necessario exprimentia necessitate sacramenti. *Vide* verb. ABSOLUTIO, art. 3, num. 2.

ctrina auctoris. Verum si dubium sit tantum de mortali, non item de veniali incluso et inhaerenti, tunc locum habet doctrina posita sub n. 16.

(22. In praxi tamen tutius tenendum est, requiri tanquam de essentia formæ sacramentalis etiam illa verba *a peccatis tuis*, vel saltem *a peccatis*. *Vide* *ibid.*, n. 3.

(23. Aliter confessarius peccaret mortaliter, et exponeret sacramentum probabili periculo nullitatis sine necessitate, et contra justissimam voluntatem pœnitentis. *Vide* *ibid.*, n. 4.

(24. Absolutio est valida, sed illicita, si detur aliis verbis, quæ tamen non mutant sensum formæ ordinariæ, nec actum judicii; et afferuntur variæ similes formæ. *Vide* *ibid.*, n. 5.

(25. Omnes dictæ et similes formæ sunt validæ. *Vide* *ibid.*, n. 6.

(26. Sunt tamen illicitæ. *Vide* *ibid.*, num. 7.

(27. Absolutio data his verbis: *Ego te mundo a peccatis*, vel aliis verbis consimilibus, a pluribus censetur insufficientis; et qui eam daret sub similibus verbis, peccaret mortaliter, sicuti peccaret mortaliter, qui extra casum necessitatis voluntarie relinqueret: *Ego*, et *in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti*. *Vide* *ibid.*, n. 8.

(28. Omissio vero aliarum precum, si fiat aliqua rationabili causa, non est ne quidem veniale. *Vide* *ibid.*, n. 9.

(29. Urgente aliqua gravi necessitate, v. g. periculo mortis instantis, potest confessarius breviter dicere: « Ego te absolvo ab omnibus censuris et peccatis, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Amen. » *Vide* *ibid.*, n. 11.

(30. Absolutionis verba non præcise et nude indicant, et declarant pœnitentem esse a Deo absolutum, sed vere et per modum sententiæ judicialis important absolutionem pœnitentis a peccatis loco Dei a confessario, vel a judice pronuntiatam. *Vide* *ibid.*, n. 12.

(31. Absolutio non est valida, si proferatur modo deprecativo. *Vide* *ibid.*, n. 13.

(32. Alia. *Vide* *ibid.* usque in finem.

(33. Absolutio a quibus et de quibus dari possit, vel non possit? *Vide* d. verb. ABSOLUTIO, art. 1 per totum.

(34. Absolutio quibus dari possit, vel non? *Vide* d. verb. ABSOLUTIO, art. 2, per totum.

(35. Minister sacramenti Pœnitentiæ est solus sacerdos. Communis inter Catholicos, et habetur expresse ex pluribus conciliis, et signanter ex concil. *Trid.*, sess. xiv, cap. 6, et canon. 10, et ex illo *Joan. xx*, ubi Christus solis apostolis jam antea in ultima cœna in sacerdotem ordinatis postquam a mortuis resurrexerat, dixit: *Accipite Spiritum sanctum: quorum remisistis peccata, remittuntur eis*.

(36. Licet autem solus sacerdos sit legitimus sacramenti Pœnitentiæ minister, non tamen quicumque sacerdos est talis, sed solum ille qui, præter potestatem ordinis, habet etiam potestatem jurisdictionis, id est legitimam jurisdictionem, vel ordinariam, vel saltem delegatam. Communis inter Catholicos; et clare patet ex perpetua traditione ac sensu Ecclesiæ, et pluribus

conciliis, et præsertim ex *Trid.*, citat. sess. xiv, cap. 7, ubi expresse dicit: « Per suasum semper in Ecclesia Dei fuit, et verissimum esse synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet jurisdictionem. »

(37. Quæ autem requirantur in ministro sacramenti Pœnitentiæ ad valide et rite ejus officium exercendum? *Vide* verb. CONFESSARIUS, art. 1 per totum.

(38. Ea, quæ concernunt ministrum sacramenti Pœnitentiæ quoad ejus approbationem. *Vide* verb. APPROBATIO per totum.

(39. Ea quæ concernunt ministri sacramenti pœnitentiæ facultatem quoad absolutionem. *Vide* verb. ABSOLUTIO per totum.

(40. Varia alia, quæ concernunt ministrum sacramenti Pœnitentiæ. *Vide* verb. CONFESSARIUS, art. 4, per totum, et verb. SIGILLUM.

(41. * Pœnitentiæ sacramentum iis qui morbo pestis infecti sunt non tenetur per se præstare episcopus, cum ille agat per parochos, ut causa universalis per particulares; sed parochus omnino tenetur, quod et ratio suadet, et Decreta sac. congregationis approbata a Gregorio XIII declarant; quanquam administrare illud possit aut directe per se, aut adhibita opera alicujus sacerdotis ab ordinario approbati; nam si parochus omnino per se id agere deberet, cæteri parochiani morbo non affecti nollent tunc a parochio recipere sacramenta, eo quod sibi metuerent. *De synodo diæces.* lib. xiii, cap. 19, § 7, nov. edit.

ARTICULUS II.

Quoad ea quæ concernunt contritionem et confessionem.

SUMMARY

1. Contritio in communi, prout est genus ad attritionem et contritionem, quid sit? — 2. Contritio sic generatim et in communi sumpta dividitur in contritionem perfectam et in contritionem imperfectam, seu attritionem. — 3. Contritio perfecta, quæ est contritio simpliciter, et absolute dicta, quid sit? — 4. Quare dicatur contritio, et de hac in articulo mortis, remissive. — 5. Contritio imperfecta, seu attritio, quid sit? — 6. Quare dicatur attritio? — 7. Assignatur differentia inter contritionem et attritionem. — 8. An in attritione, ut pœnitens sufficienter ad gratiam sacramenti pœnitentiæ percipiendam sit dispositus, aliquis Dei amor sit necessarius? ad num. 10. — 11. Attritio in sacramento pœnitentiæ quomodo dicatur fieri contritio et attritus fieri contritus. — 12. Ut attritio cum sacramento in re sufficiat ad justificationem peccatoris, requiritur quod procedat ex aliquo motivo supernaturali. — 13. Sufficit tamen dolor de peccatis ob metum pœnarum temporalium, ut a Deo immiszarum vel immittendarum. — 14. Et a fortiori sufficit attritio, seu dolor de peccatis ob metum gehennæ. — 15. Item sufficit attritio ob turpitudinem peccati supernaturaliter, seu ex fide cognitam. — 16. Item sufficit ille dolor, quo quis dolet se non dolere de peccatis, sicut deberet, si per hoc judicet quod de suis peccatis vere dolet, sed non tam vehementi dolore ac deberet. — 17. Non sufficit ta-

quae confessarius non audivit aut percenit, determinando materiam, quantum fieri potest. — 146. Qui culpabiliter in confessione aliquod peccatum mortale tacuit, et postea in aliis confessionibus subsequenter inculpabiliter est oblitus illius sacrilegii, non tenetur ad omnes istas subsequentes confessiones iterandas, quando recordatur talis sacrilegii, sed solum tenetur ad iterandam illam, in qua per culpabilem reticentiam illius mortalis peccati sacrilegium commisit. — 147. Qui certus de mortali in confessione omisso negative dubitat, an illud omiserit ex verecundia an ex justa causa, tenetur cum illo reliquorum mortalium confessionem repetere. — 148. Qui inculpabiliter omisit in confessione aliquam circumstantiam etiam speciem mutantem; si talis circumstantia seorsim sufficienter declarari possit, non tenetur repetere totum peccatum, et multo minus totam confessionem praeteritam. — 149. Qui culpabiliter fecit confessionem invalidam, undecumque provenit invaliditas, tenetur repetere confessionem. — 150. Si talis confessio invalida et sacrilega reiteretur apud confessarium diversum a primo, tunc debent necessario repeti apud hunc omnia et singula mortalia distincte et in particulari, ac si nunquam fuissent confessio exprimens sacrilegium quod fecit. — 151. Si autem confessio invalida repetatur apud eundem confessarium, et hic habeat adhuc distinctam memoriam peccatorum sibi confessorum, satis est, si poenitens defectum confessionis aperiat, et in genere addat: *Etiame me accuso de omnibus peccatis in tali confessione sacrilega tibi confessis*. — 152. Imo id verum est, etiamsi confessarius eorum peccatorum singillatim in specie et numero non recordetur: dummodo saltem confuse recordetur status poenitentis, ut convenientem poenitentiam, medicinam ac remedia praescribere possit. — 153. Item verum hoc est, et sufficiens in repetendis multis et plurimis confessionibus invalide factis apud eundem confessarium, sive invaliditas proveniat ex defectu doloris, sive ex defectu integritatis, sive ex aliis capitibus; sufficit enim, quod confessarius recordetur in confuso, et in communi status, ac vite poenitentis, quam tunc ducebat, et quod poenitens in compendio, et generatim de omnibus se accuset, et defectum corrigat; dicendo v. g.: « Accuso me de omnibus illis peccatis, quae tibi confessus sum in cunctis sacrilegis confessionibus tribus abhinc annis, usque ad hanc, a quo tempore bis ordinarie omnimense sacril. confess. sum, et communicavi, quia reticueram malitiose istud peccatum, vel non habui verum dolorem, et propositum, » et hujusmodi. — 154. Si vero confessarius, nequidem in confuso et in communi recordetur status ac vite poenitentis, quam tunc ducebat, aut poenitentiae a se ei impositae, tunc poenitens tenetur saltem ea distincte repetere peccata in aliis confessionibus confessa, ut ex ipsis, et aliis modo confessis possit confessarius iterum formare iudicium saltem confusum de statu poenitentis, et ipsi congruam injungere poenitentiam. — 155. Praeceptum confessionis tum divinum, tum ecclesiasticum obligat omnes fideles peccato mortali obnoxios, adeoque etiam haereticos, et pueros doli capaces. — 156. Praeceptum divinum confessionis obligat per se potissimum in articulo mortis, ac quolibet ejus morali periculo. — 157. Per accidens autem praecceptum divinum de habenda confessione sacramentali obligat, quando sumendum est aliud sacramentum, respectu eorum, qui sibi conscii sunt peccati mortalis, et praesertim quoties sumendum est sacramentum eucharistiae. — 158. Praeceptum confessionis ecclesiasticum obligat omnes fideles, etiam haereticos et pueros doli capaces ad semel saltem in anno confitenda omnia sua peccata mortalia. — 159. Nullum datur praecceptum, nec ecclesiasticum quidem, obligans omnes fideles ad confessionem peccatorum venialium. — 160. Quamvis autem non habentes ullum peccatum mortale nullo praeccepto obligentur per se ad confessionem annuam venialium, tamen possunt per accidens obligari ad ipsam ratione scandalum. — 161. Qui pluries in anno confessus est peccata sola venialia, si die ultima anni peccet mortaliter, vel recordetur peccati mortalis non confessi, tenetur ille ultima die confiteri ad satisfaciendum praeccepto, cui necdum satisfecit. — 162. Qui tamen mortale peccatum anno praecedente commissum, et per oblivionem omissum, hoc anno confessus est, satisfecit praeccepto. — 163. Qui per annum saltem semel confessus est mortale dubium cum venialibus, satisfecit praeccepto, nec tenetur iterum confiteri, quamvis postea incidat in mortale certum. — 164. Annus pro implendo hoc praeccepto, secundum aliquos computandus est a die prima Januarii usque ad ultimam Decembris. Communius autem, et ecclesiasticae consuetudini conformius secundum alios computandus est a Paschate ad alterum Pascha. — 165. Praeceptum annuae confessionis potest per se adimpleri in quocumque anni tempore. Nec obligat per se tempore Paschali, sed solum per accidens ratione communionis paschalis. — 166. Affertur et solvitur instantia. — 167. Si quis, sive culpabiliter, sive ob legitimum impedimentum in Paschate non est confessus, is tenetur postea per annum decursum confiteri. — 168. Qui toto anno non confitetur sine justa causa, peccat mortaliter. — 169. Insuper qui culpabiliter non confitetur semel in anno, vivens interdictur ingressu ecclesiae, et moriens privatur ecclesiastica sepultura. — 170. Ipse tamen non adimplens praecceptum annuae confessionis non est ipso jure interdictus, sed interdicendus. — 171. Qui sive justa, sive injusta de causa confessionem annuam omisit, tenetur postea confiteri cum primum commode poterit. — 172. Quo quis diutius differt confessionem ultra annum, probabilis est eo gravius peccare: dilatio tamen illa probabilis est unicum peccatum continuatum. — 173. Qui pluribus annis jam elapsis, non est confessus, confitendo prima, vel secunda, vel alia die hujus currentis anni, valet haec sua unica confessio, tam pro hoc anno quam pro omnibus annis praeteritis. — 174. Si autem adhuc ante finem hujus anni relaberetur in mortale, probabilis obligaretur ad iterum confitendum hoc anno. — 175. Praecepto ecclesiasticae annuae confessionis non satisficit per confessionem voluntarie nullam, et scienter invalidam et sacrilegam. — 176. Praecepto annuae confessionis potest satisfieri confitendo, cum proprio paroco, tum aliis confessariis legitime approbatis, sive saecularibus, sive regularibus. — 177. Non sufficit tamen confessio facta regulari, qui pro approbatione se praesentavit episcopo, et fuit injuste reprobatus. — 178. Alia ad rem, ad n. 181.

(1. Contritio in communi, prout est genus ad attritionem et contritionem: « Est dolor animi ac detestatio de peccato commissio cum proposito non peccandi de caetero. » Sic expresse concilium Tridentinum, sess. XIV, c. 4.

(2. Contritio sic generatim, et in communi sumpta dividitur in contritionem perfectam (3. et in contritionem imperfectam, seu attritionem. Communis Catholicorum cum Tridentino, loc. cit. (4. Contritio perfecta, quae est contritio simpliciter et absolute dicta, est « dolor animi ac detestatio peccati propter Deum summe dilectum, et super omnia, cum firmo proposito non peccandi de caetero. » Communis. Et dicitur contritio,

quia peccatorem perfecte et proxime disponit ad gratiam sanctificantem, ipsumque peccatum omnino delet, ac veluti conterit. Communis; et de hac in articulo mortis, Vide verb. MORIBUNDUS, n. 30. (5. Contritio imperfecta sive attritio, « est dolor animi ac detestatio peccati contra Deum commissi propter turpitudinem peccati, vel metum inferni, vel alterius mali, conceptus cum firmo proposito non peccandi de caetero. » Communis. (6. Et dicitur attritio, quia peccatorem non penitus disponit ad ipsam gratiam sanctificantem, sed solum ita disponit, ut cum sacramento poenitentiae capax sit gratiae sanctificantis, ipsumque per se non delet, vel conterit (« tamen eum ad Dei gratiam in sacramento Poenitentiae impetrandam disponit. » Trident., l. c., num. 4); sed solum quasi alterit, et ita applicat, ut per sacramentum remissibile fiat. Communis.

(7. Unde contritio et attritio conveniunt in hoc, quod utraque est dolor supernaturalis cum proposito non peccandi de caetero, sed differunt inter se, et ratione motivi, et ratione effectus. Ratione motivi differunt, quia contritio fit ex motivo charitatis erga Deum, id est ex motivo objecti, nempe Dei summe, et super omnia diligendi, ipsumque Deum respicit quatenus in se absolute bonum atque perfectum; attritio vero ex motivo charitatis erga seipsum, seu ex motivo timoris inferni, vel alterius mali, quibus Deus castigare solet peccata, ac in Deum tendit, quatenus nobis bonus est et nostra beatitudo. Ratione effectus differunt, quia contritio per se remittit peccata et justificat extra sacramentum in re quamvis non sine voto sacramento Poenitentiae. Unde contritus tenetur sub mortali suo tempore confiteri. Attritio vero quantumvis supernaturalis, per se non sufficit ad justificationem et remissionem peccati mortalis sine sacramento Poenitentiae in re. Sic doctores communiter juncto concilio Tridentino, sess. XIV, c. 4.

(8. Difficultas autem est, an attritio, ut ad sacramentum Poenitentiae, gratiamque per ipsum percipiendam sufficiat, debeat esse cum aliquo Dei amore conjuncta, et quidem hac de re multa est lis inter theologos varie sentientes ut infra; prius tamen animadvertendum necesse arbitror hoc in puncto ad haec usque tempora nil Ecclesiam definisse, liteque adhuc sub judice fore. Porro nihil decretorie pronuntiavit in primis conc. Tridentino, ut fuse ac perdocte ostendit inter alios Tournely, in Praelectionibus de sacramento Poenitentiae, q. 5, art. 2, siquidem ex locis in quibus S. synodus circa dispositiones ad justificationis gratiam obtinendam necessarias mentem suam aperit, nulla extenditur definitio, nullumque decretum controversiam praemissam dirimens; quippe procul dubio in locis praesignatis, vel nullam de dilectione facit mentionem, vel si de dilectione verba facit, non est respectu attritionis ad confessionem, vel non constat, an de dispositionibus agat

necessarii ad justitiam obtinendam in sacramento Poenitentiae, vel extra: imo dum de attritione generatim, vel attritione in ordine ad sacramentum Poenitentiae peragit, amor non exprimitur, ut singula percipienti sit obvium, nec inter canones, in quibus dogmaticae definiuntur veritates, est ullus, qui expresse statuam amorem Dei necessariam esse dispositionem ad gratiam in sacramento Poenitentiae percipiendam. Rem plene comprobatur Alexandri VII auctoritas, siquidem nil ea in re definitum fuisse in conc. Tridentino, dum de anno 1667, die 5 Maii ad exortas inter scholae theologos dissensionem extinguendas, pacemque eos inter fovendam conceptis verbis prohibuit, « ne quis audeat alicujus theologicae censurae, alteriusve injuriae, aut contumeliam nota taxare alteram sententiam, sive negantem necessitatem aliquam dilectionis in praefata attritione ex metu gehennae concepta, quae hodie inter scholasticos communior videtur, sive asserentem dictae dilectionis necessitatem, donec ab hac Sancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum: » igitur, etc. Secundo nec tempestate posteriori aliquid ab Ecclesia definitum est, siquidem nulla prostat assignabilis determinatio circa controversiam: imo in praesentiarum adversi inter se theologos permittuntur contrarie opinari. Hinc nemo inficias ibit, quidquid a theologis in diversa abeuntibus ex Tridentino vel ex Eccl. ingeritur de dilectionis actu in attritione respectu sacramento Poenitentiae, id mere opinative, et ex ratio-cinio theologico proficisci.

(9. Proclamant igitur aliqui, quod ut poenitens sufficienter dispositus existet ad sacramenti Poenitentiae gratiam obtinendam, nullum necesse est expostulare in attritione amorem Dei; ac attritionis notionem non nisi esse juxta sess. XIV Tridentino, cap. 4, quod sit animi dolor ac detestatio de peccato commissio, cum proposito non peccandi de caetero, ex turpitudine peccati, vel ex gehennae metu conceptus; et haec est, quam inter scholasticos suo tempore communior supra testatus est Alex. VII. Alii opinavere, attritionem talem haberi debere, ut bona fide contritio existimetur. Alii contendunt, et quidem communius hisce temporibus, attritionem, ut sufficiens sit ad sacramentum, requirere Dei amorem, non sane contritionis perfectae ex motivo charitatis, et amicitiae tendentis in Deum ut in se summum bonum, sed ex motivo spei et amoris concupiscentiae terminantis in Deum, quatenus nobis bonus, nostra beatitudo et finis ultimus. Uno verbo: Necessarium in attritione astruunt aliquem Dei amorem imperfectum, quem initialem et inchoatum nuncupatum habent, quo poenitens incipiat et inchoet diligere Deum tanquam fontem totius justitiae, phrase accepta ex sess. VI, ubi sacra synodus, praeter actus fidei et spei, requirit in catechumenis ad baptismum, ut Deum tanquam totius justitiae fontem diligere incipiant, ac propterea moveantur adversus peccata per-

trudentem.

trudentem.